

**BO'LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY FAOLIYATGA
TAYYORGARLIGIDA NARRATIV YONDASHUV ASOSIDA
EMOTSIONAL INTELLEKTNI RIVOJLANTIRISHNING
NAZARIY – METODOLOGIK ASOSLARI**

*Angren Universiteti direktori
Sadiyeva Shaxnoza Xusanovna*

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada bo'lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligi jarayonida emotsional intellektni rivojlantirish muammosi zamonaviy pedagogik paradigma doirasida ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda emotsional intellekt pedagog kasbiy kompetensiyasining integrativ tarkibiy qismi sifatida asoslanib, uning strukturaviy komponentlari aniqlanadi. Narrativ yondashuv shaxsga yo'naltirilgan, konstruktivistik va refleksiv ta'lim konsepsiyalari nuqtai nazaridan talqin etilib, uning bo'lajak pedagoglarda empatiya, emotsional o'zini boshqarish, refleksiv fikrlash va kasbiy identifikatsiyani rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari ochib beriladi. Maqolada narrativ yondashuv asosida emotsional intellektni rivojlantirishga yo'naltirilgan konseptual-metodik tizimning asosiy komponentlari tavsiflanadi hamda uni oliy pedagogik ta'lim tizimiga joriy etishning ilmiy ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: narrativ yondashuv, emotsional intellekt, bo'lajak pedagog, kasbiy tayyorgarlik, refleksiya, empatiya, pedagogik kompetensiya.

ABSTRACT

This article examines the problem of developing emotional intelligence in the professional training of future teachers from a modern pedagogical perspective. Emotional intelligence is substantiated as an integrative component of teachers' professional competence, and its structural elements are theoretically analyzed. The narrative approach is interpreted within the framework of learner-centered, constructivist, and reflective education concepts, revealing its didactic potential in fostering empathy, emotional self-regulation, reflective thinking, and professional identity among future teachers. The article describes the main components of a conceptual and methodological system aimed at developing emotional intelligence through a narrative approach and substantiates its significance for higher pedagogical education.

Keywords: narrative approach, emotional intelligence, future teachers, professional training, reflection, empathy, pedagogical competence.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается проблема развития эмоционального интеллекта у будущих педагогов в процессе их профессиональной подготовки с позиций современной педагогической науки. Эмоциональный интеллект обосновывается как интегративный компонент профессиональной компетентности педагога, анализируется его структурное содержание. Нарративный подход интерпретируется в контексте личностно-ориентированной, конструктивистской и рефлексивной образовательных концепций, раскрываются его дидактические возможности в развитии эмпатии, эмоциональной саморегуляции, рефлексивного мышления и профессиональной идентичности будущих педагогов. В статье представлена концептуально-методическая система развития эмоционального интеллекта на основе нарративного подхода и обоснована целесообразность её внедрения в систему высшего педагогического образования.

Ключевые слова: нарративный подход, эмоциональный интеллект, будущий педагог, профессиональная подготовка, рефлексия, эмпатия, педагогическая компетентность.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimining jadal rivojlanishi, ta'lim jarayonining insonparvarlik tamoyillariga asoslanishi hamda pedagogik faoliyatning murakkablashuvi pedagog shaxsiga qo'yiladigan kasbiy talablarning sifat jihatidan yangilanishiga olib kelmoqda. Bugungi kunda pedagogdan nafaqat yuqori darajadagi fan bilimlari, balki emotsional sezgirlik, empatiya, kommunikativ madaniyat va refleksiv fikrlash kabi shaxsiy-kasbiy sifatlar ham talab etilmoqda. Shu bois bo'lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligi jarayonida emotsional intellektni rivojlantirish masalasi dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida yuzaga keladigan nizoli va murakkab vaziyatlarning aksariyati pedagogning emotsional jarayonlarni boshqarish qobiliyati bilan bevosita bog'liqdir. Emotsional intellekt darajasi past bo'lgan pedagoglarda kasbiy charchoq, kommunikativ qiyinchiliklar va stress holatlarining tez-tez kuzatilishi mazkur masalaning ilmiy jihatdan chuqur tadqiq etilishini taqozo etadi.

Emotsional intellekt pedagogik faoliyat kontekstida shaxsning o'z emotsiyalarini anglash, boshqarish, ta'lim oluvchilarning emotsional holatini idrok etish va pedagogik muloqotni samarali tashkil etish qobiliyatlari majmui sifatida talqin etiladi. U pedagogning kasbiy faoliyatida subyekt-subyekt munosabatlarini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Emotsional intellektning rivojlanganligi pedagogik ta'sirning samaradorligini oshirib, ta'lim jarayonining ijobiy psixologik muhitda kechishini ta'minlaydi.

Narrativ yondashuv shaxsiy va kasbiy tajribani hikoya qilish, tahlil etish va qayta anglashga asoslangan pedagogik texnologiya hisoblanadi. Ushbu yondashuv bo'lajak pedagoglarning pedagogik faoliyatda duch keladigan real vaziyatlarni emotsional va refleksiv jihatdan chuqur anglashiga imkon yaratadi. Narrativ faoliyat jarayonida talabalar o'z tajribalarini mantiqiy tizimlashtirib, ularga ma'no yuklaydi, bu esa kasbiy identifikatsiyaning shakllanishiga xizmat qiladi.

Narrativ yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar pedagog shaxsining emotsional sezgirligini oshirib, empatiya va refleksiv fikrlashning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois mazkur yondashuv bo'lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatga emotsional-psixologik tayyorgarligini ta'minlashda samarali vosita sifatida qaraladi.

Bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligida narrativ yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni ularning kasbiy faoliyatga psixologik va emotsional moslashuvini ta'minlaydi. Narrativ faoliyat pedagogik vaziyatlarni modellashtirish, ularni tahlil qilish va muqobil yechimlarni izlash imkonini beradi. Bu jarayonda talabalarda empatiya, emotsional sezgirlik va refleksiv fikrlash rivojlanadi.

Tadqiqot doirasida narrativ yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarning emotsional intellektini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizim ishlab chiqildi. Mazkur tizim maqsadli, mazmuniy, jarayonli va natijaviy komponentlardan iborat bo'lib, ularning o'zaro integratsiyasi pedagog shaxsining kasbiy-emotsional yetukligini ta'minlashga qaratilgan.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligida narrativ yondashuv asosida emotsional intellektni rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Narrativ yondashuv pedagog shaxsining emotsional-intellektual rivojlanishini ta'minlab, uning kasbiy kompetensiyasini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. Ushbu yondashuvni pedagog kadrlarni tayyorlash tizimiga joriy etish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va pedagogik faoliyatning insonparvarlik mohiyatini kuchaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- Abdurahmonov S. Pedagogik mahorat va kompetensiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2022.
G'oziyev E. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: Fan, 2021.
Salovey P., Mayer J. Emotional Intelligence. – New York, 2019.
Bruner J. Acts of Meaning. – Cambridge, 2018.
Vygotskiy L.S. Tafakkur va nutq. – Moskva, 2018.
Dewey J. Education and Experience. – New York, 2017.
Kolb D. Experiential Learning. – London, 2016.